

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 14. decembra 2023 - Leto XXXIII, št. 50

stran 2

»TUKAJ SMO SE ZBRALI, DA BI TE ČAKALI...«

NAGRADI ZA SLOVENCE NA MADŽARSKOM GÉZI DOMI IN JOŽEFI ILLÉSI
stran 4

GRONSKA STREJLA PA TA BRZINA
stran 6

ČE MAM ZDRAVDJE, TE MAM VSE
stran 8

10. miklavževanje v Slovenskem domu v Monoštru

»TUKAJ SMO SE ZBRALI, DA BI TE ČAKALI...«

»Pridi, pridi sveti Miklavž, sveti Miklavž, sveti Miklavž. Tukaj smo se zbrali, da bi te čakali,

vililandija, ki je po besedah Miše Gerič Špacapan »zelo interaktivna predstava, v kateri

Ana Raščan), ki dobro vesta, da se za praznike dogajajo drobni čudeži, zato sta si letos zaželela, da bi postala Velina. Velini lahko namreč »činkulinkajo«, Malini pa se morajo še za praznike igrati ves ljubi dan. Skozi zabavne prigode in zmešnjavo s »činkušampijem« naša Malinčka spoznata, kako zabavno je biti Malin in kako pomembno je ubogati Veline. Sicer pa so mladi gledalci lahko še spoznali, kako deluje »vilimeter«, pa tudi katere »bumbke« je treba pritisniti za prav posebne praznične želje.

Na koncu igre sta Malina skupaj z otroki glasno priklicala Miklavža, ki so mu nato malčki iz posameznih vrtcev zapeli in recitali pesmice, potem pa

Predstava je bila interaktivna, v njo so vključili tudi nekaj izmed zbranih otrok.

pesmice se učili, te razveselili,« je bila ena od pesmi, ki so jo na jubilejnem 10. miklavževanju, ki ga je 5. decembra v Slovenskem domu v Monoštru pripravila Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM), zapeli mladi iz porabskih narodnostnih vrtcev.

Otroke, prišlo jih je nekaj manj kot 50 iz vrtcev Gornji Senik, Števanovci, Sakalovci in Monošter, njihove vzgojiteljice in druge spremljevalce ter goste je najprej pozdravila sekretarka ZSM

je veliko glasbe, tako da lahko tudi tisti otroci, ki malo manj razumejo slovenski jezik, razumejo sam potek zgodbe

V konferenčni dvorani Slovenskega doma se je zbralo nekaj manj kot 50 otrok iz porabskih vrtcev.

Miklavž je po praznični predstavi razdelil darila med otroke.

Biserka Bajzek. Malčki so si nato ogledali praznično predstavo z naslovom Praznična

in lahko sodelujejo.« V igri nastopata dva navihana Malina (Miša Gerič Špacapan in

so dobili darila, skrita v lepih rdečih vrečkah. Preden se je dobri mož poslovil, se je še fotografiral s porabskimi otroki in jim obljubil, da naslednje leto spet pride k njim. »Moram povedati, da se v Monošter rad vračam, ker vem, da so tu otroci res pridni in tudi mesto je zelo lepo okrašeno. Poleg tega so tudi danes otroci pokazali, da so res odlični pevke in pevci,« je še preden je poma-hal v slovo, povedal Miklavž.

Silva Eöry

Foto Silva Eöry in Nikoletta Vajda-Nagy

Pravljični večer na konzulatu

Prejšnji ponedeljek je generalni konzulat Slovenije v Monoštru povabil na pravljilni večer odrasle Porabce. Ti so v lepem številu napolnili sejno dvorano konzulata, ki se je na ta večer spremenila v pravljilno vasico. Občinstvo, med njimi pravljilčarje, je pozdravila generalna konzulka Dubravka Šekoranja in izpostavila, da sodelovanje s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota poteka že dolga leta. Povedala je, da tokratni pravljilni večer organizirajo ob t. i. veselem dnevu kulture, ko kulturne ustanove po vsej Sloveniji odprejo svoja vrata in brezplačno sprejemajo obiskovalce. Tako je tudi generalni konzulat odprl svoja

Petra Lopert, Metka Celec, veleposlanik RS v Budimpešti dr. Marjan Cencen, slovenska generalna konzulka v Monoštru Dubravka Šekoranja, Vesna Radovanovič, Dejan Berden in Máté Labritz

vrata, da bi se zainteresirani potopili v svet pravljic s pomočjo sodelavk soboške knjižnice in dijaka monoštrske gimnazije. V imenu delavcev knjižnice je prisotne pozdravila Vesna Radovanovič. Obudila je spomin na leto 2017, ko so za pravljilni večer – obujanje dediščine prejeli glavno nagrado, ki jo podeljujejo na dan splošnih knjižnic. »Zelo smo bili ponosni in od takrat vsa leta mi prihajamo v Porabje. Veseli nas, da nas sprejemate odprtih rok in odprtega duha ter na široko odprtih ušes, je povedala knjižničarka.« Tako je tudi bilo, pravljilčarji so popeljali občinstvo v svet blagovčnih narečnih besed iz zakladnice slovenskega in svetovnega pripovednega izročila.

Kot prva je porabsko inačico znane pravljice bratov Grimm Mizica, pogrnji se pripovedovala Metka Celec v prekmurskem narečju: *Stolnjek, prestri se*.

Porabje je tokrat zastopal dijak 4. letnika gimnazije svetega Gotarda Máté Labritz, ki je v pristnem domačem narečju in z izvajalskim talentom očaral občinstvo s pravljico *Dveji miši*. Tudi Petra Lopert si je izbrala pravljico o živalih, pripovedovala je zgodbo *Kokaut, maček in miš*, ob koncu katere smo lahko slišali večno resnico: ni vse tako, kot se zdi na prvi pogled.

Na koncu programa smo v izvedbi Vesne Radovanovič lahko poslušali pravljico z naslovom *Čudežne oči*. Po tej zgodbi smo ugotovili, da za nazaj res ne moremo ničesar popraviti, lahko pa zacelimo rane s »čudežnimi očmi« – stvari moramo gledati pozitivno.

Po poslušanju pravljic, med katerimi so pravo razpoloženje ustvarili tudi glasbeni vložki, ki jih je na klavirju zaigral Dejan Berden, so se udeleženci večera še lep čas družili ob kozarčku vina in orehovi potici.

nvn

Program spodbujanja gospodarske osnove slovenske narodne skupnosti na Madžarskem 2021–2024

Porabje je zaradi svoje zaprtosti dolga leta spadalo med najbolj nerazvite pokrajine Madžarske, prav zaradi tega so se mladi odseljevali in iskali službo drugje. Po spremembi sistema se je malo Slovencev odločilo za podjetniško pot. Z leti se je to spremenilo, danes

gospodarstvenikom, turističnim ponudnikom, predelovalcem, občinam in civilnim organizacijam na območju Dolnjega Senika, Števanovcev, Gornjega Senika, Verice - Ritkarovcev, Andovcev, Sakalovcev in Monoštra, skupaj z mestnim predelom Slovenska

objavljen 28. novembra 2022 za spodbujanje gospodarskih naložb MSP, je bilo izvedeno 12 uspešnih projektov. Dodeljenih je bilo dobrih 201.000 evrov. Na drugem javnem razpisu je bilo 10 uspešnih prijaviteljev s projekti v skupni vrednosti približno

uspešnih 8 prijaviteljev, to so bili občine, s. p.-ji, predelovalci. Dodeljeno je bilo 302.500 evrov. Projekte so začeli izvajati že letos, končajo se naslednje leto, prispevali pa bodo k temu, da dobimo v Porabju nove oziroma obnovimo obstoječe turistične

Del prisotnih podjetnikov na informativnem dogodku ob predstavitvi Programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem 2021–2024 (25. oktober 2022, Slovenski kulturni in informacijski center)

Slavnosti podpis pogodb o financiranju z upravičenci, ki so bili uspešni na 1. javnem razpisu programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na madžarskem 2021–2021, 1. Ukrep - spodbujanja gospodarskih naložb mikro, malih in srednje velikih podjetij (msp), 21. Marca 2023

imamo vse več podjetnikov, večina jih dela kot samostojni podjetnik, imamo pa tudi kar nekaj podjetij, ki širijo proizvodnjo in zaposlujejo ljudi v Porabju. Postajajo vse bolj uspešni in prodorni.

Pravijo, da je narodna skupnost brez gospodarske osnove šibka. Slovenci v Porabju imamo bogato kulturno življenje, otroci imajo možnost učiti se slovenskega jezika na dvojezičnih šolah, ponuja se jim bogata zunajšolska dejavnost, imamo dobre narodnostne medije, pomembno pa je, da se okrepimo tudi gospodarsko. Gospodarski razvoj Porabja je podprla tudi matična država Slovenija, za kar ji smo izredno hvaležni.

13. septembra leta 2021 je bil podpisan program spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem za obdobje 2021–2024. Program, ki ga izvaja ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport v sodelovanju z uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu, je vreden 2,1 milijona evra in je namenjen razvoju gospodarske osnove območja, na katerem živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem.

Govorimo o programu, ki slovenskim

ves, omogoča pridobitev finančne podpore za razvoj v okviru treh ukrepov. Uspešni prijavitelji so za izvedbo svojih projektov pridobili nepovratna sredstva med 3000 in 50.000 evri. Sofinanciranje Slovenije je

Obisk slovenske delagacije pod vodstvom ministra za gospodarstvo, turizem in šport Matjaža Hana pri podjetniku - Porabski mizar (Gornji Senik, 23. maj 2023)

za mikro, mala, srednja podjetja in za predelovalce 75-odstotno, za občine in društva pa 95-odstotno.

Prvi ukrep z naslovom Spodbujanje naložb v gospodarstvu na programskem območju je bil namenjen dodelitvi nepovratnih sredstev samostojnim podjetnikom, mikro in malim podjetjem za povečanje njihovih proizvodnih zmogljivosti, dvig tehnološke opremljenosti in boljše izkoriščenost obstoječih zmogljivosti.

V okviru prvega razpisa, ki je bil

164.000 evrov. Med upravičenci so podjetja s področja lesne industrije, gradbeništva, kovinarstva ter turizma. V okviru projektov so največkrat kupili stroje oz. opremo, bili pa so tudi taki z gradbeno naložbo. Vsi prijavitelji so istega mnenja, da jim je razpis omogočal razvoj, da so postali bolj konkurenčni, hitreje izvedejo delo, bolj kakovostno, s tem pa olajšajo svoje oziroma delo zaposlenih.

Drugi ukrep, Spodbujanje turističnih in dopolnilnih dejavnosti ter razvoj lokalnih produktov na programskem območju, se deli na dva dela. Prvi del je dodelitev nepovratnih sredstev samostojnim

podjetnikom, mikro in malim podjetjem, predelovalcem, občinam, društvom ter drugim turističnim ponudnikom, ki imajo sedež na programskem območju in se ukvarjajo s turističnimi dejavnosti, za ustvarjanje oz. krepitev lokalnega gospodarstva prek razvoja trajnostnega turizma in povezovanja kulturne ter naravne dediščine.

24. julija je bil objavljen prvi javni razpis za ukrep 2.1 za razvoj turizma, turistične dejavnosti in lokalnih izdelkov. Od oddanih vlog je bilo

destinacije in obogatimo paleto lokalnih izdelkov.

Drugi del je usmerjen v sofinanciranje naložb lastnih enot Zveze Slovencev na Madžarskem in razvoj turistično-gospodarske dejavnosti teh subjektov. Iz tega programa je bila izvedena energetska sanacija Slovenskega kulturnega in informacijskega centra. Slovenski dom ima dve sončni elektrarni, obnovljen je ogrevalni sistem, zamenjana so okna. Sončno elektrarno je dobila tudi Slovenska vzorčna kmetija in s pomočjo tega programa se bo v kratkem začela dogradnja Hiše jabolok.

V okviru 3. ukrepa poteka promocija programskega območja z naslovom Vidna dvojezičnost. Cilj projekta je poenotiti območje Porabja z novimi enotnimi predstavitvenimi informacijskimi tablam, obnoviti zastarele dvojezične table po vaseh ter dodati dvojezične napise na stavbe, kjer jih še ni. Tako so bile nameščene 3 nove informacijske table, obnovljeno je bilo skupno 22 različnih tabel, ena stavba je dobila dvojezični napis. Dela se tudi na promociji programskega območja, ki je pomemben tudi v turizmu.

Vsi ti ukrepi prispevajo k temu, da se Slovenci v Porabju okrepimo, tako da bo s pomočjo matične države našo delo za obstoj in prihodnost skupnosti še bolj učinkovito.

Viktória Hanzsek

PREKMURJE

Nagrada in pošcija

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije je na slavlju, stero je bilau na Brdu pri Kranju, za podjetnika leta vöodabrala Roberta Medleta iz firme Roletarstvo Medle, za obrtnika leta 2023 pa je vöozglasila Prekmurca, Antona Cigana in Petra Tibauta, iz firme Kit Žižki iz občine Črenšovci. Ta firma, v steroy med drugim delajo opremo za skladišča (raktár), arhivske regale, omare in police pa garderobne omarice, sta Cigan in Tibaut na noge postavila leta 2008, njene temelje pa je leta 1990 postavio že Štefan Tibaut. V firmi je 20 zaposlenih in kak sta na podelitvi nagrad povedala prednjiva, so tak dobri glyj zavolo svojih zaposlenih.

Tisti, steri se tüdi iz Porabja vozite praui Ljubljani ali pa samo do Murske Sobote, ste, brodim, že v pamet vzeli, ka se na začetki varaša, malo naprej od BTC centra, dostakrat napravi velka stejska. Že dugo časa obstajajo plani, ka bi se napravo vzhodni tau obvoznice, pošcije, s stero bi se te leko ognili centra varaša. Pred kratkim so se v zidini, gé ma sedež Pomurska gospodarska zbornica, srečali lidge iz soboške in moravskotopliške občine, poslanci, pomurski gospodarstveniki in predstavniki ministrstva za infrastrukturo. Šlo je za prvi djileš delovne skupine, pobudnik stere je poslanec Tine Novak, na sterom se je čüilo, ka je bila za tau obvoznico že napravljena projektna dokumentacija, odküplena pa je bila tüdi skor cejla zemla na trasi té pošcije. Fontoški stopaj je izdelava projektne dokumentacije za sebeborski za drževalnik, s pomočjauv steroga bi stavljali viske vode, tak ka ne bi bilau straja pred povaudnijoy. Dé za veliko investicijo v vrednosti več kak 33 milijonov evrov, za stero so vsi, steri so prišli na djileš, pravli, ka vüpojajo, ka de se začnila delati leta 2025.

Silva Eöry

NAGRADI ZA SLOVENCE NA MADŽARSKOM GÉZI DOMI IN JOŽEFI ILLÉSI

»Nagrado za Slovence na Madžarskom« je občni zbor Državne slovenske samouprave (DSS) stvauro leta 2016, ka bi se ž njauv zavalo organizacijam pa lidam, šteri so dosta napravili za ohranjanje identitete naše skupnosti. Nagrajenec je leko aktiven na področji gezika, šaulstva, kulture, narodnostni medijov, gospodarstva, gordržanji tradicije ali cerkvenoga življenja, kak so bili prvi trgé nagrajenci dr. Csaba Latorcai, Irena Pavlič in Erika Köleš Kiss tö. Prva kak bi vözglasili letošnjiva dva nagrajenca, se je na tradicionalnom predbožičnom zaključnom srečanju predsednik DSS Karel Holec v Števanovci zavalo vsejm sodelavcom krovne organizacije in njeni inštitucij. Kak je tapravo, vsi moremo vküpdržati, vej pa prej »smo kak eden lanc, šteri včasik vrazmo zleti, če eden ali dva člena vöspadneta«. Predsednik je v leti za nami vöpostavo borovo gostüvanje v Števanovci, blagoslovitev Porabske križne pauti, visike politične obiske in začetek tretjoga tala madžarskoga razvojnoga programa. Kak najbaukšo novico pa je vözdigno lepe rezultate na vküppisanji lüstva in biu gvüšen, ka za deset lejt na Vogrskom eške več Slovincov baude.

Po uvodni rečaj predsednika sta vodja Urada DSS Anita Kovács in predsednica Komisije za kulturo DSS Iluš Bartakovič ovadili, ka je letošnji prvi nagrajenec režiser, snemalec in montažer Géza Doma, šteri je biu 31 lejt sodelavec, pravi motor Slovenski utrinkov. »Zavolo toga priznanja sem eške bole gvüšen, ka sem se dobro odlaučo, ka sem vödržo pri tom magazini, v sterom smo nutpokazali slovenske vrejdnosti. Tak čütim, ka je tau delo vöspunilo moja želenja, pa leko povejm, ka eden veuki tau mojoga žitka tö,« nam je povödo nagrajenec, šteroma je malo špajсно bilau na drugoy strani mikrofona pa kamere stati. »Trnok sem rad, ka sem delo z dobrimi koleja-

rami in smo prišli na takša mejsta, štera so mi ponüdila vsikdar nauve izzive. Porabska krajina in njeno lüstvo sta mi sploy blüzi. Med delom sem spozno trnok dosta takši lidi, šteri me eške itak gorprijajo kak padaša.«

Géza Doma je s svojim delom dosta pomagoy pri tem, ka bi

Nagrajenec Jožef Illés, predsednik DSS Karel Holec in nagrajenec Géza Doma

porabsko slovensko kulturo spoznali na Vogrskom in zvün rosaga tö. S svojov kamerov je gorvzeu vse vekše politične, gospodarske, kulturne in šaulske dogodke domanji Slovincov. »Najbole so mi bili pri srcej programi, na štere je dosta lüstva prišlo. Na vöke mi ostanejo v spomini borova gostüvanja, pohodi na Triglav, naučna blaudenja po andovski goščaj, fašenske povorke penzionistov ali državna srečanja, kama so od daleč ranč tak prišli padaške pa žlata. Vse tau mi je pokazalo, ka mi je bilau vrejdnoy tau delati. Vüпам, ka sem malo pozitivnoga ge tö leko cujdau.«

Géza je od samoga začetka član sombotelskoga slovenskoga društva, depa v Porabje ranč tak skor domau odi. »S tejmi lidami, šteri tak fejst skrb majo na svojo tradicijo in korenje, sem leko vsikdar oprejto gučo. Po pravici povödano, malo tak čütim, ka sem ge tö Slovenec grato. Istina je, ka se sploy žmetno včim gezike, depa odati me več ne morejo,« se je smedjau kameraman, šteri je malo pogledno v bodaučnost tö: »Gda sem med delom v porabski

vrtečaj pa šaulaj odo, me je furt veselilo, ka do te mlajši venak – s pomočjauv pedagoški asistentk iz Slovenije – gordržali vse te vrejdnosti, prejkvzeli in prejkdali tau bogato porabsko erbo, gezik in kulturo.« (Gézo Domo so za nagrado predlagali uredništvo Slovenski utrinkov, Sombotelska slovenska samo-

pa gorprišli, ka nejmamo nošo, nejmamo muzikante. Nikoga smo morali najti, steri bi nam pomagoy, zatok smo se obrnauili na Slovensko zvezo. Tam so prajli, ka pri vsejm pomagajo, aj samo začnemo. Pa tak smo začnili.«

Jožef Illés má dve čeri, bejdvej plešeta v folklori, depa bejdvej gučita slovenski tö. »Vekša deklíčina kuman čakala, ka bi leko prišla plesat. Menjša je nej tak bila, dja sem pa brodo, ka go nej slobaudno siliti. Malo smo počakali, te si je una tö donk zbrodila, ka pride plesat. Zdaj že fejst rada odi. S folklorov dostakrat démo v Slovenijo, in če se tam šketa pogunčavati, se moreta slovenski tö dobro navčiti,« je o svojoj držini malo povödo nagrajenec. Sploy aktiven član slovenske skupnosti na Vogrskom je za konec eške cujdau: »Trnok sem veseli in zadovolen, ka sem daubo tau priznanje. Leko pa povejm, ka sem srečen zatok tö, ka tü v Porabji dosta lüdi dela za tau, aj gorostanemo. Dja sem samo eden od nji.« (Jožefa Illésa je za nagrado predlagala Slovenska narodnostna samouprava Sakalovci.)

Spominsko plaketo in listino je nagrajencoma prejkdau predsednik DSS Karel Holec, badva sta leko prejkvzela dar slovenske parlamentarne zagovornice Erike Köleš Kiss tö. Za večdesetletno delovanje so se nagrajencoma zavalili eške predstavniki organizacij, štere so jiva predlagali za tau priznanje.

Na konci leta se vodstvo DSS vsikdar z ednov večerdjov zavali svojim sodelavcom, zdaj pa je bilau oprvim, ka so na tom srečanju prejkdali »Nagradi za Slovence na Madžarskom«. Naše uredništvo ranč tak gratelejra oböma nagrajencoma. Prvoma želejmo mérna lejta v zasluženoj penziji, drugoma pa eške duga aktivna lejta za kulturo Slovincov v krajini kauli Varaša.

-dm-

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V zadnji, dvojni (25-26) številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 21. decembra 1993, je Marijana Sukič pisala o filmu, steroga so posneli v Porabji: »Če ni zelenega konja, ga je treba narediti,« je povedal režiser Andrej Mlakar na enem izmed pogovorov o dokumentarcu, ki ga je posnela ekipa Pegaz filma in TV Slovenije letos februarja. Predstavitev filma je bila 10. decembra v Monoštru, 11. decembra v Murski Soboti. Film predstavlja porabsko stvarnost, kot jo je doživljal režiser s pomočjo scenaristov Milivoja Roša in Ferija Lainščka. Režiser o filmu govori tako: »Zamisel o snemanju dokumentarnega filma o Porabju, tem slepem črevesu Madžarske, je nastala zadnje zimo, ko sta se Andrej Mlakar in Feri Lainšček dogovarjala in snovala film Halgato. Lainšček je nato povabil k sodelovanju in izvedbi scenarija Milivoja Roša, s katerim že nekaj let delata z mladimi lutkarji na Gornjem Seniku v Porabju in sta resnična prijatelja Porabcev in Porabja. Prav njun zadnji lutkovni projekt Bratje, škratje, tatje je nekakšno okostje dokumentarca. Film o Porabju se s problemom jezika ne ukvarja. Želel je le ujeti del življenja v tem prostoru in to ravno v času, ko želimo biti ljudje čisto nekaj drugega, kot smo v resnici, ob pustu. Tako je postal film splet gledališke fikcije, elementarnega veseljačenja, otožnega prepevanja, spominov na preteklost, portretov družin in posameznikov in zgodbe o zelenem konju. Madžari namreč pravijo, da ni pametnega Slovenca, kot tudi ni zelenega konja.« V tem filmu je zeleni, »naredili« so ga. Kaj pa naj bi pomenil posamezniku zeleni konj, se mora odločiti vsak sam. Film je vsekakor spomin in opomin.«

Pod naslovom SPLOJ SRMAČKE PA ZATOK VESELI BOŽIČNI SVETKI GNAUKSVEJTA, pa je Irena Barber etak napisala: »Tau, ka na sveto nauč Jezuš krispan prnesé, je že stara šega. Če si mislimo na tau, ka so gnauksvejta velke razlike bile med decov, dostim in dostim je sploj srmački bio božič, nistarnim pa sploj bogati, nika nauvoga ne povejmo. Bojne, nemerni cajti so za tau krivi bili. Kak smo zadobili bole merne, moderne cajte, Baugi hvala, leko povejmo največ mlajšov že dugo bogate svetke zadobi. Mislim, ka si ne želejmo nazaj takše srmačke svetke, kak so meli Terezija Perschy z Dolenjoga Senika gnauksvejta. Tau je tü istina, ka gnesden smo itak nej zadovolni. Na drugom tali pa gnesden se že pá znauvič začnejo razlike delati. Če pa prštete, ka so mi Terezija prpovedali, tak mislim, nete meli zrok nezadovolni biti. Srmački človek tü leko ma blajžene svetke.

Režž Perschy pa njegva žena Terezija živeta na Dolenjom Seniki pri sinej v ednoj lepoj iži. 80 lejt je za njima. Terezija mi pa etak prpovedajo. »Gnauksvejta je vse ovak bilau kak gnes. Ka je ranč tak bilau, tau je tau, ka smo mi deca sploj čakali božič. Pred božičom je 4 kedne adventni čas. Ojdlj smo k zordjanicam, tau je nej moglo vöostati. Tisti den, gda je paunaučnica bila, smo se mogli postiti. Takšoga reda so mati kloce (posušani sad) küjali pa zaunke (raje repove pogače) pekli. Na sveto nauč je pa prišo Jezuš pa nam je prneso krispan. Oča so mi

štirinajstoga leta v bojno šli, tam so ostali 6 lejt. Mati so sami bili z nami pa z mojev babov. Tisti 6 lejt je sploj žalostno bilau. Jezuš je prneso krispan, dapa tam je drugo nej bilau gor, samo bejla repa, stero smo na takšo formo vözrezali kak figice. Repo pa kakši papir smo gordjali na drevo, etak smo svetili. Istina, mi mlajši smo se tome tü veselili. Moja stara mati so komencio meli. Tau je tau znamenüvalo, kakoli smo prpauvali, nistarni tau smo mogli njim vödati. Tistoga reda je dosta starejši lüdi tau melo. Stara mama so pa svojo komencio čeram ta znosili, etak so pa večkrat nika nej meli za gesti. Mi mlajši smo njim furt kaj kradnili vö s klejti. Kakoli so tau vse moja mati mogli naprej sprajti, so nigdar nej čemerni bili za toga volo. Po srmačkom nam je moglo vse dobro biti. Blajženi smo bili, v meri smo v držini živeli.«

Ka pa v šaula, ojdlj ste v šaulo? Tam so kaj tü svetili božič? Dobili ste kakšen dar? »V šaulo smo ojdlj, pa večkrat nej. Gda sam ge šolar bila, se je gorenjosenička šaula vküp obar naua. Te smo ednoga reda tü pa tam ojdlj v šaulo. Božične svetke je v šaula te nišče nej držo, zvün gospaud so se spominjali na katekizmusi na svetke. Dar? Sto bi mi pa dau?

Pa itak, 6 klasov sem vösprajla. Nas so trnok šanalivali školnicke, ka smo dobre glavé bili, samo dale v šaulo ojdti je nej mogoča bilau. Za srmastva volo. Ka smo telko ojdlj kelko smo, samo svojoj materi leko zavalim, oni so se potrüdili, ka smo telko gvantanje pa črevlov furt meli, ka smo zatok leko šli v šaulo.« Gda ste pa že vö s šaule prišli, kak vam je te šlau? Kakši so bili vaši božični svetki? »Sploj mlada sam že üšla slüžit. Najoprvin doma k sausadi, te sam po tistim prišla v Austrijo. Tau morem povedati, ka sam po tistim slüžila na Dolenjom Seniki, v Varaša pri notaroši, pri sodačkon predjom, pri doktoru. Samo tam sam zvedla, ka je bogati božič, kakšo je okinčano božično drejvo, ka je dar. Pri gospodi sam dosta vse mogla delati, dapa dosta sam se navčila, Baugi hvala. Tau mi je na cejli žitek dobro bilau. Sploj so me poštüvali tü pa radi meli. Ge sam flajsna bila, nemé so vzeli tak kak za svojo. Gda so se svetki preblizavali, vse tiste dobrote sam leko kauštala pa eške domau nesla tü. Dapa zatok mi nej naléki bilau. Spominam se, ka sam vzimi venej stumbe doj prala, pa so mi kolena vse zmrznile. Pa itak. Dobro je bilau, ka mi je nika nej falilo, nej sam lačna pa žedna bila.« Gda sta se pa oženila, kak je te bilau? Meli ste hasek od toga, ka ste vsenakraje slüžili? »10 lejt sem poznala svojga moža, samo po tistin sva se oženila. Dosta haska sam mejla s toga. Kak mladoženca sva tü nej bogata bila. Deco sam mejla, pa sam njim tak leko lejpe svetke napravila, ka sam vsefele prilike znala, kak tau pa tisto leko spečeš, napraviš. Na našom krispani, hvala Baugi, več nigdar nej bila repa. Navčila sam se tak fejs peči, ka sam takše figice pekla pa farbala, ka v bauta takše nej daubo. Etak sam svojoj držini leko sprajla lejpe svetke.«

V rubriki NIKA ZA SMEJ pa so leko bralci prešteli tüdi tau: »Naša Rozinka se dosta kori s svojim možaum, zatok ka on prej dosta pigé. Zdaj, gda so se preblizavali svetki, naš Ödön se je gnauk samo not postavo pa je edno lejpo bundo prneso ženi za dar. Žena je spoj rada bila. Njena radost je pa odišla, gda je naš Ödön na Števanovo tak domau prišo, kak svinja. Naša Rozinka se kori, vse ma zgoči, kakšen kejgli, kakši nauri je. Zdaj naš Ödön etak pravi: »Zdaj se deréš, etognauk, gda sam ti bundo prneso, te je vse dobro bilau. Pa vejš, kelko sam ge za tisto bundo mogo piti?« Rozinka ga zdaj z velikimi očami gleda, pa si misli, ka je že rej-san cejlak nauri. Ödön pa etak pravi: »Tisto bundo sam ti iz tisti glažov küpo, ka sam je prazne noso tanazaj v bauto.«

Vküppobrala Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Krispani iz Železne županije

V drugi polovici novembra se začne sejkanje krispanov iz nasadov. Na Vogrskom 3000-3500 hektarov majo posajeno tisti, steri se s tejm spravljajo. Vsevküp 600-700 družin žive s tauga, tak ka če vogrski krispan tjöjpimo, te se té družine podpirajo. Nasade so direktno za božič posadili, tisti krispani, steri se ne morejo odati za božične jelke, se kak zelene vejte odajo v cvetličarne.

Na Vogrskom se oda letno 1,8 - 2 milijaua krispanov, s tauga pulonja že do sredine decembra. Depa tistim se tö nej trbej bojati, steri tau opravilo na zadnje dneve njajo, zato ka prodajalci zavole drejv majo. Leko ka so že nej tak lejpe, zato, ka lepše so že vöobra-li, depa v slejdnji dnevaj pred svetki gvüšno ka so že falejši. Največ krispanov, ka se oda, je djeličov, te prideta normand pa srebrna jelka.

Največ lüstva se v Železni županiji, v županiji Zala pa Somogy ino v gorovji Bükk pa v Mátra spravlja s krispani. Delo v nasadaj se že na začetki novembra začne, najprvin s tistimi krispani, steri se z zemlaup vred odavajo, stere sledkar po svetkaj vö leko posadi. Te drejve največ na eksport odajo. K nam iz tujine najbola normand pride, vsakšo leto tak 500 gezero.

Dostokrat se taužijo, ka po svetkaj tak nagnauk vözlüčajo krispane. Pravijo, kakšna škoda je tau, kelko drejv se zaman vözosejka, depa tau je nej istina. Zato ka skur vsi krispani se iz nasadov pripelajo, steri so za tau bili posajeni, ka se posejkajo, nej zato, ka bi iz nji sledkar gauška gratala.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Predsednici sta obiskali Prekmurje

Predsednica republike Nataša Pirc Musar in madžarska predsednica Katalin Novak sta minuli teden skupaj obiskali Prekmurje. Najprej sta se sešli na dvostranskih pogovorih v Lendavi, kjer ju je sprejel župan Janez Magyar, potem pa sta obiskali še tamkajšnjo dvojezično srednjo šolo. Nataša Pirc Musar je ob odprtju novih prostorov dejala, da je

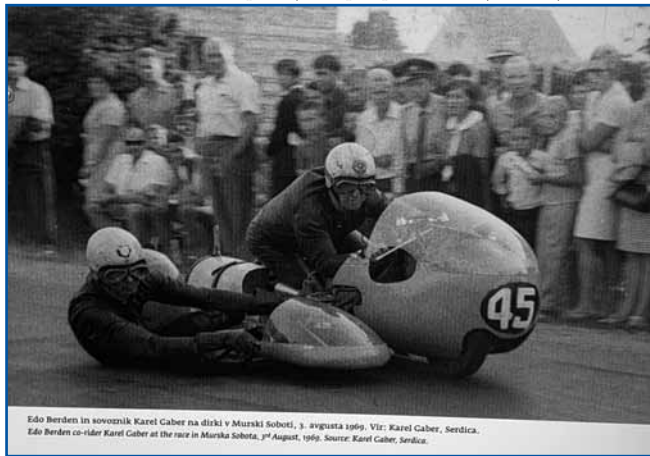
prisotnost dveh predsednic na dogodku dokaz prijateljstva in zaveze sosednjih držav k spodbujanju prijateljstva, sobivanja, učenja in spoštovanja raznolikosti. Obe predsednici se obenem strinjata, da je treba člane vseh narodnih skupnosti podpirati ter da je dvojezičnost velika prednost, pa je dodala madžarska predsednica Novakova. Vrednost novozgrajenega dela šole je 666.000 evrov, od tega je Madžarska prispevala 136.000 evrov, ostalo pa Slovenija.

Slovenska in madžarska predsednica sta obiskali še Hišo priložnosti v Radmožancih, skupni obisk v Prekmurju pa sta končali na pogovoru s prebivalci in prebivalci ter predstavniki lokalnih skupnosti in gospodarstva v Kulturnem domu v Dobrovniku. V pogovoru sta največ pozornosti namenili pomenu sodelovanja med sosednjima državama, pomenu dvojezičnosti in skrbi za manjšine, ki so po njenem ključnega pomena za razvoj odnosov med državama, ter za zagotavljanje pravic vseh državljanov.

Karel Gaber iz Serdice

GRONSKA STREJLA PA TA BRZINA

Gronska strejla pa ta brzina je naslov ulične razstave, stero so v Murski Soboti gorpostavili sodelavci Pomurskega muzeja. Na njej so notpokazani kejpji, steri spominjajo na zlati cajt motociklizma v Soboti. Tak kak po cejli

Karel Gaber kak sovoznik Eda Berdena na dirki, stera je bila v Murski Soboti leta 1969.

Jugoslaviji, so tudi v prekmurjskem glavnom varaši od konca 40. let preminaučoga stoletja do leta 1971 bile organizirane cestnohitrostne ulične dirke. In eden od tistih Prekmurcov, stere leko najdete na tej kejpaj je Karel Gaber iz Serdice.

»Leko povem, ka sam ges z motorom nej dirko samo v Soboti pa po Jugoslaviji, liki po cejlj Evropi. Začno sam leta 1967. Te sam biu v Murski Soboti inaš na auto šauli. Edo Berden, steri je tam delo, je nūco nekoga, steri bi biu njegov sovoznik, vej pa je te njegov brat odišo k sodakom. Prvo sam sejdo na prikolici, pauleg motora, te pa sam biu ške dve leti njegov sovoznik, po tistom pa sam začno sam dirkati s 125 pa 175 kubičnimi motori,« je prva pravo Karel Gaber in na moje pitanje, če ga je nej bilau straj dirkati, vej pa se na kejpaj vidi, ka so lidge čista pauleg pošitije stali, pravo: »Ka ges znam, lidge so steli čimveč videti, pa tak je te tau bilau. Ali te se je leta 1971 v Škofji Loki zgodila ena velka nesreča, pa je bilau konec dirkanja po varašaj. Meni pa se je nesreča zgodila na dirki za svetovno prvenstvo, stera je bila v Opatiji na Rovaškom. Tam sam te redno spadno in sam si ključnico strau. Vala Baugi, se mi je v moji 12 lejt dugi karieri nej nika drugoga lagvoga zgaudio. Bilau je še, ka sam spadno, ali san si nika nej napravo.«

Zanimivo je, kak se je sploj z dir-

kanjom začno spravlati. Meu je samo 17 lejt, zatau je mogo njegov oča podpisati, ka tau dovoli: »Te sam odo v drugi letnik automehanečne šaule, pa sam oči pravo, ka mi more neka za šaulo podpisati. Tak je te nej ranč toč-

Prva mlašeča lejta je preživo pri Svetom Güriji, pri staroj materi, vej pa sta oča pa mati te ške v Ljubljani delala. Gda sta stariša prišla nazaj v Prekmurje, so se preselili v Serdico. Te je na svet prijaukala ške pet lejt mlajša ses-

matematiko. Ženila sva se leta 1972. Prva smo par lejt živeli pri Svetom Güriji, v bloki. Vkuđer s čerko Tamaro sta dosta odili z menov na dirke. Samo te sam vido, ali držina ali dirke, pa sam dirkanje tanjau. Müva sva stela

Na ulični razstavi v Soboti leko vidimo tudi té kejpj Karla Gabra.

no znau, ka podpišavle. Dva kedna po tistom smo šli v Maribor na dirko. Tam sam biu Berdenov sovoznik, pa sva gvinila. Moj oča je te po radioni tau čūu. Gda sam prišo domau, je pravo, ka je on podpisao za šaulo, nej za dirkanje z motorom.«

Tistoga cajta so bile dirke skor vsakši drugi keden in tau po

tra, stera je živela sledkar v Zagrebi. »V šaulo sam k Güriji, tak približno dva pa pau kilometre daleč, odo. Fajn je bilau, sploj pozimi, gda smo se mlajši po ledi čujskali in hokej špilali.« Po zgotovljeni osnovni šauli se je Murski Soboti vpiso v šaulo za avtomehnika. Raztolmači, ka so bili oni prva generacija, vej pa so se

meti ram v obliki litere na L napravlenoga, samo ka sva nej dobila pravice za tau, zatau mamozdaj nadstropen ram. Selili pa smo se tak, ka sam samo en den domau prišo, pa sam v bloki nej več nikoga najšo. Žena nas je odselila. Ges sam steu vse končati, prva kak bi se selili. Tudi ograja na balkoni je ške nej bila napravlena. Te pa me je moj velki pajdaš od Grada, Milan Hüll, proso, ka naj mo njemi pričja pri zdavanji, tak ka je te ograja mogla ške malo počakati.«

Karel Gaber je 1994. leta v Murski Soboti zazido en velki Gaber center, v sterom je bila bauta za vse, ka se nūca za autoje, pa bife, auto šaula in poligon za včiti voziti. Ali je na žalost po par lejtaj osto brez toga: »Gda sam zidino že skor zgotovo, sta prišla direktor in pomočnik banke, pa sta pravla, ka mi kredit dajo, ka zidino malo ške na vekše napravim kak sam sprva brodo. Daubo sam milijon evrov kredita. Samo te je kriza vövdarila pa bi mogo fejt velke obresti plačūvati, pa je tau nej šlo, tak ka sam mogo titi v stečaj (csöd).«

Zdaj, že trinajst lejt je penzionist, dosta cajta prežive s svojimi pajdaši djagri, s sterimi se vsakši zranek dobijo tudi na kavi. Pri tom dé z njim njegov pes Filip, s sterim deta vkuđer tudi na djago. Ponosen je tudi na vnuka Matevža, steri v Ljubljani študera matematiko in fiziko.

Silva Eöry

Karel Gaber (na sredini) je že duga lejta djager.

cejli Jugoslaviji. Sledkar, gda so več nej pistili dirkanja v varašaj, je Karel Gaber ške naprej dirko. »Leta 1972 sam biu 15. na svejti. Te sam odo tudi na mednarodne dirke po Evropi. Mogo si biti najmenje tretji v rosagi, ka si te leko šau na tihinsko dirkat. Leta 1975 sam ške dirko, samo ka mi je penzov začnilo sfaljavati. Gda smo se z držino v nauvi ram, steroga smo zazidali, leta 1978 preselili, sam ške dve leti mogo kredit za motore dojplačūvati, nej za ram.

prva za té poklic leko samo v Maribori šaulivali: »V razredi nas je bilau skor 40. Tri ali štiri mesece smo bili v šauli, drugi cajt pa smo kak inaši že delali po delavnicaj. Tau je bilau fejt dobro. Gnesden šaularom fali prakse.«

Z na žalost zdaj že pokojno ženo Nado, Sobočanko, stere stara mati je prišla iz Estonije, sta si v Serdici zazidala nauvi ram: »Spozno sam jo, gda sam prišo domau od sodakov. Ona je na rogašovski šauli včila fiziko in

Ka nam znamenüjeta advent in božič?

Prišli so adventni cajti. Dnevi tak brž taletijo, ka ranč ne vze-memo na pamet. Nej davnik je bila velka ica, gnauk so samo prišli hladni jesenski dnevi. Zdaj je pa že zima gé s snegom in mrzlim vötrom. Božič je gé na pragi.

nedelo go dühovniki blagoslo-vijo, vküp molijo Boga, spejva-jo svete pesmi in vužgejo prvo svejčo in tak dé tau tadale do štrte nedele.

Gestejo adventni kalendari za mlajše. Vsakši den najdejo nut čokolado ali fontoške infor-

Z žalostnim srcem mislimo na pokojne stariše, na žlato in pri-jatele, steri so več nej gé med nami. Kak Božič vse bola bliže pride, mi vsigdar napamet pri-dejo mlašeči cajti, kaše lejepe svetke smo meli na Siniki. Kak smo se pripravili na Božič, kak

krispan prinesé Jezuš in kaši dar dobim na sveto nauč. Eške zdaj ne vem, kak so leko moji stariške krispan tak nut nesli v sobo, ka sem tau nigdar nej mogla videti, sem nej mogla nji zgrabiti. Oh, pa kak se tau čakala vsakšo leto, dapa se mi

Monošter je v adventnom cajti lepau vöosvejtleni.

Adventni vejnec v varaškoj cerkvi.

Se pripravlamo na velki sve-tek, na rojstvo Jezuša. Advent drži od nedele, stera je bliže dneva sv. Andraža pa vse do Božiča. Adventus Domini zna-menüje prihod gospoda. Letos se od 3. decembra začne, drži do 24. Na tau se pripravlamo v tejli in düši. Redimo doma adventne vence ali ji küpi-mo, okinčamo ram, balkon. Adventni venec je gé simbol čakanja Božiča, štiri svejče pa znamenüjejo štiri kedne adventa. Vence so najprva v Nemčiji redili v 19. stoletji iz zelene barojce, bukspan sim-bolizira vüpanje. Kesneje so svejče tö gordjali. Najprva 24 sveč pa so vsakši den eno vuž-gali, te so pa spremenili na 4 svejče pa so vsikšo adventno nedelo eno vužgali. Najprva so evangeličani meli tau šego, po prvoj svetovnoj bojni so ka-toličani tau prejkvzeli. Te štiri svejče znamenüjejo štiri kedne adventa. Prva je vera, drüga je vüpanje, tretje je veselje in štr-ta je lübezen. Pri katoličanaj so tri svejče lila gé in ena rau-za. Tau vužgejo na tretjo nede-lo. Pri nas v Porabji je tradicija gé velki venec rediti pred cerk-vijo. Zdaj že v vsakšoj varaši, vesi gestejo. Na prvo adventno

macije od Božiča, adventa, da odprejo mala okna.

Na advent, na Božič se v düši tö moramo pripraviti. Te je gé

Na srejdi varaša stodji velki krispan.

dobra prilika za meditacijo, leko vredvzememo svoje misli. Želimo se približati Baugi. Do-sta molimo, štemo dühovno pisanje. S čisto düšo čakamo rojstvo Jezuša. V tom cajti se več brigamo z drugimi. Gorp-iškemo žlato, prijatele, vejpa adventni cajt je gé cajt za lü-bezen, vero, veselje, vüpanje.

sem čakala, da Jezuš prinese krispan.

Inda je eške nej bila elektri-ka, samo s petroleum posvejtom smo svejtli. Večer smo pri špajerti Boga molili, spej-vali. V redlini so se tikvi in mošan-ske djabke pekle, kak je tisto dišalo! Pekli smo mede- ne figice, pofar-bali in gorpovesi-li na baur. Küjali smo saloncuker, nutzosükali v čo-koladni papir.

V peči je mama vrtenke, raje makove reteše pekla. Navduše-no sem čakala božič. Trnok sem najgiri bila, kaši

nigdar nej pršikalo. Te sem eške vörvala, ka Jezuš prinesé krispan. Kak je tau bilau lejo in dobro za mlajše! Zrankma, da sem gorstanila, je že krispan na stauli stau. Čudovito je bilau, eške zdaj vidim, mi pred očmi gé. Kak velko veseldje je bilau! Sem gledala, ka geste gor na bauri in pod baurom za dar.

Kak mi lejta tádejo, so tej spo-mini vsigdar lepši. Veselo bro-dim na tau.

Tistoga časa je bola srmastvo bilau, depa velika vrednost je bila v našom srci. Smo bili so-lidarni, meli smo vüpanje, lü-bezen, toleranco do drügega. Trnok lejepe Božiče smo meli. Tisti večeri nigdar ne pridejo nazaj, dapa ostali so lejpi spo-mini.

Margit Čuk

... DO MADŽARSKE

Veliko madžarskih delavcev se vrača iz tujine, večina bi šla nazaj

To je bila ena osnovnih ugotovitev konference Društva madžarskih ekonomistov (DME), ki so organizirali niz posvetovanj, da bi ob bližajoči se 20. obletnici vstopa države v EU analizirali predvsem gospodarske učinke vstopa, med njimi odhajanje madžarske delovne sile v tujino. Ugotavljali so, da so v primerjavi z drugimi državami, s katerimi smo skupaj stopili v EU, madžarski delavci masovno le po letu 2010 začeli iskati možnost zaposlitve v drugih državah. Madžarsko je pri tem za razliko od Poljske, Romunije ali baltskih držav v večji meri zapuščala visoko kvalificirana delovna sila. Izseljevanje se je pospešilo po letu 2012, do takrat sta tudi Avstrija in Nemčija odpravili omejitve na svojih trgih delovne sile, zato si je veliko Madžarov našlo delo prav v teh državah. Raziskave kažejo, da se vsak drugi delavec, ki se zaposli v Nemčiji, vrne na Madžarsko, toda 75-80 odstotkov od teh je prepričanih, da se bodo znova zaposlili v tujini.

Slovenec Okorn selektor madžarske košarkarske reprezentance

Slovenski strateg in trener Gašper Okorn bo po novem ob vodenju Krke vodil tudi madžarsko reprezentanco, je na uradni tiskovni konferenci prejšnji teden sporočila Košarkarska zveza Madžarske. Okorn je stari znanec madžarske košarke, saj je med leti 2018 in 2021 vodil Falco Szombathely ter ga dvakrat popeljal do naslova madžarskega prvaka, enkrat se je veselil tudi pokalnega naslova. Madžarsko reprezentanco je zadnjih deset let vodil Stojan Ivković. Predsednik madžarske košarkarske krovne zveze Márton Báder pa je z naznanitvijo novega selektorja napovedal, da je s tem končan dolg proces, saj so se pogovarjali s tremi tujimi strokovnjaki in na koncu izbrali Gašperja Okorna, ki ga imajo za visoko usposobljenega in motiviranega strokovnjaka, ki pozna tako madžarske igralce kot ligo. Pogodbo z njim bodo podpisali do 30. septembra 2025.

ČE MAM ZDRAVDJE, TE MAM VSE

Laci Vajda, po iži Paltjini v Sakalovci žive, nejdaleč kraj od cerkve. Če pa tak gledamo, itak na okrajma vesi. Ozark za ramom nejdaleč kraj je gauška, ponoči djeleni cejlak nutra v dvorišče pridejo, kak če bi ograje spoj nej bilau, pravi Laci, gda vö na stumbe stane. »Drügo nede, mogo mo viššo ograjo narediti, ovak k leta v ogradci nika ne pripauvamo«. Tadale pripovejda pa pravi kak letos tak drügo leto do tö krmili svinje. Nej samo zavolo mesa, zato tö, ka tašoga reda cejla družina vküppride pa se veseli.

- *Laci, tvoj rojstni ram je tü stau kak zdaj nauvi ram mate?*

»V starom rami, steri je tü stau, sta moj dejdek pa baba živel. Oča pa mati sta leta 1965 nauvi ram zozidala, depa dja v tistom rami sem samo dva tjedna bijo. Zato, ka moj dejdek je lejs teso pa si je nogau tavrezo. Te je baba prajla, aj eden pojep nazaj pride pomagat, zato ka te so še meli krave, svinje pa kokauši tö. Tak sem te dja sé prišo pa več sem nikdarnej domau üšo. Tak so te ram pa gazdijo name spisali, sledkar sem dja tü naprej nauvi ram zozido, depa djümla pa štala še gnesden stojita. Zavolo toga name tak zovejo, ka Paltjini Laci, tau ime sem od dejdaka erbo.«

- *Vas je doma tjelko mlajšov bilau?*

»Nas je pet bilau, štirdje podje pa edna dekla, depa eden brat je že mrau, gda je 49 lejt star bijo.«

- *Zdaj nejdavnik si penzionist grato. Gda si delo, te si avto vozo, kak si se k tauma vcujzejo, ka zdaj si vsigdar doma?*

»Sprvoga je fejt špajnsno bilau, ka zazranka nej trbej stanti, depa itak sem se prebüdo pa

nej sem mogo tadale spati. Tašoga reda mi je večkrat na misli prišlo, gda sem vezno pa kaj tašo, ka je te bilau, gda sem delo. Zdaj že samo bola narejtja, zato ka nejmam časa

Paltjini Laci iz Sakalauvec

zmišlavati, tau tak vejš, ka penzionisti več dela majo kak tisti, steri delat ojdijo. Kokauši mam, tri svinje, pojep zdaj ram zida, tam tö večkrat pomagam, tak ka delo je zavolé.«

- *Laci, kak si ti šofer grato pri gozdnom gospodarstvu?*

»Dja sem se za strugara včijo pa edenajset lejt sem v kosavnoj fabriki delo, potejn sem se glaso za šofera na gozdno gospodarstvo, vejn zato tö, ka moj oča je tö tam delo. Štirideset lejt sem delo kak šofer. Gda sem v penzijo üšo pa so mi vtjüpsteli dneve, te sem vido, ka petdeset lejt pa dvejstauštirideset dnevov mam vsevtjüper ka sem delo.«

- *Kakši tovornjak je bijo prvi, steroga si vozo?*

»Rusoški ZIL je bijo moj prvi tovornjak, te je motor še na benzin emo. Trdi je bijo, trau so je, v zimi je mrzlo bilau v njem, vleta pa vrauče, depa ka

je dobro bilau, ka je vitlo emo. Če sem vezno, te sem vauže vöpotegno pa vcuj k drejvi sem je zvezo, pa te sam sebé je vöpotegno. Potejn se Kamaz daubo, te je tö rusuški bijo, depa te je že zato baukši bijo kak ZIL. Proti konca sem pa Tatra emo, tej so že bola meki bili pa klimo so tö meli, s tejm se je že veseldje bilau voziti.«

- *Te čas, ka si delo, spoj dosta drv si vözvozo, nej?*

»Dja sem po cejlj Železnoj županiji delo, od Bozsoka, Velema, Írottkóna, do Kradanovec, Petrovoga sela, največkrat te, gda je tü doma nej bilau dela.«

- *Bila je taša situacija med vožnjov, gda si se zbojo?*

»Zbojo sem se nej, depa tašo bilau, ka je cejli tovornjak tak našman stau, ka človek z rokav bi ga leko goraobrno, spoj malo falilo, ka bi se goraobrno. Gnauk je tašo tö bilau, ka vleti na prašnato paut je dež prišo, gda sem se pelo dola po brdjej, tak sem se čujsko kak če bi s sanami üšo. V gauš-

Od svojoga delovnega mesta (Gozdno gospodarstvo Železne županije) je daubo priznanje za svoje delo. Na kejpi z ženo in s hčerko.

tja je tak, ka zaman maš ti vönziško, če nejmaš rutin, te vse vrag zéjo. Zaman pravijo, ka v gauštji nega prometa, tam ležej voziš, tau spoj nej istina. V gauštji tö fejt moraš paziti pa moraš miren biti, če nej, te parkrat gvüšno ka obrneš.«

- *Kelko drv bi bilau, če bi tau vse doma emo, ka si te štirdeset lejt vözvozo?*

»Vejš, ka cejla ves bi mala bila, če vse drva bi se dolasklala, ka sem dja vözvozo. Mi smo trdje bili, dja sem vozo, eden je z mašinom naklajo v gauštji, drügi pa prazno, eden den smo dvejstau kubikov vözvozili.«

Laci (v zadnji vrsti prvi s prave) je duga lejta pleso v sakalovski folklori. Na kejpi sakalovski podje z beltinškimi deklinami.

- *Cejli den si v gauštja delo, tam si toplo djesti nej mogo djesti.*

»Dočas ka sem emo lüstvo, steri so popravljali drva, gda je mašin naklajo, dočas je dobro bilau, zato, ka te čas sem leko odjan napravo, gde smo šonko ali špejk pekli. Sledkar, gda sem sam bijo, te je že tašo nej bilau, te že nej bilau časa, te sem že vse samo mrzlo djo.«

- *Če dobro vejm, daubo si priznanje tö od gozdnega gospodarstva.*

»Od kmetijskoga ministra Istvána Nagya 23. oktobra leta 2017 sem daubo priznanje v Budimpešti. Človeka je dobro spadnilo, zato ka so s tejm parštimali mojo delo.«

- *Tau si pravo, kak letos tak drügo leto tö baudejo svinje. Dosta je taši, steri tau pravijo, ka se ne spleča doma krmiti, če vse moraš tjüpti. Kak je te tau pri vas?*

»Če tak gledamo, te se nika ne spleča, drügo pa tau, ka doma maš, te vejš, ka diješ, tau je nej tašo kak tjüpleno. Gda smo nej meli svinje, te je tü eden krü bijo, tam je eden krü osto, na pa te sem pravo, te aj bola

svinje podjejo, če ranč de trbe lo še kakšno sildje vcujtjüpti. Najbola pa vejn zato dobro, ka mam svinje, gda zabadamo, te vsi lopau vtjüppridemo, cejla družina, štirdeset nas je, steri se leko srečamo, malo djemo, pidjemo pa se veselimo eden drügoma. Ovak gnesden že tak niške ne odi vtjüper, zato te

vsikšo leto tri pravce tjüpip pa te se pa leko srečamo.«

- *Pred kamero stanti pa gučati težko lüstvo nanje vze me, tebe smo itak leko nagučali, ka si nam pomagajo, gda smo film redli, gda so lüstvo vtjüpsteli, gde si vejn staukrat mogo prajti: Tau je najbola važno/Ez a legfontosabb.*

»Nej staukrat, pet djezerokrat sem mogo tau taprajti, gda so goradjamali, že vnoči v senjaj sem tau gučo, depa tau sem si mislo, če vsikši tau povej, ka nej, te ka baude. Že sem v penziji, čas mam, zaka bi nej pomagajo.«

- *Zdaj, etak pred nauvim letom človek malo nazaj misli, ka je bilau tau leto pa ranč tak naprej tö. Če bi leko emo edno željo na drügo leto, ka bi bilau tau?*

»Dja tau pravim, samo aj zdravdje mam, nika drügo mi nej trbej, če zdravdje mam, te mam vse.« (Kej na 1. strani: Nej tak dugo nazaj sta z ženo svetila 40. obletnico poroke. Na kejpi s hčerkama pa sinaum.)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Slovensko Primorje pa Istra sta od vsej drugi slovenski krajin najbolje spod fašizma trpele. Stare slovenske vesnice pa varaši so se na »menūji«

na velke odava. Pa ta rejč tergeste ranč tržinca znamenuje. Tau nam od toga pripovejda, ka na mesti gnešnjoga Trsta že od inda se je na velke kŕpŕva-

Gnes za patrauna filozofov vala. Njegov mēnje pravica, istina znamenuje. Depa, mi eške itak po stari časaj Trsta ojdimo. Na brejgi, steri po Justu

zday vse vkŕper malo kaulak obrnemo, bi mi vesi Boljunec Baukša vretina prajli. Po toj Boljunskej dolini reka Dolnja Glinščica teče pa tadale skrak

Reka v maurdje v vesi Milje pride. Tau je prva ves, v stero skrak maurdja iz Slovenije v Italijo pridemo. Indasvejta je tau vcejlak slovenska ves bila,

Staro rimsko gledališče so kaulak leta 100 gorpostavili. Tau nam ranč od toga pripovejda, ka Trst ali po indašnjom Tergeste je vse bole raslo, vse več lidi je v njega prišlo živet. Vnaugi patriciji so si v njem svoj daum najšli.

Mussolinijovi apetitov najšle. Talanski fašizem je škeu za sebe vse tisto meti, ka je indasvejta pod Rimskim imperijom bilau. Mussolini je sam sebe kak Julij Cezar ali pa cesar Avgustus vido. Pa s tejm si je pravico gemau, ka un po 1000 lejtaj tau znauva naredi. Svojo nauro paut k tomi je ranč na slovenskom Primorji začno. Poznano je, ka leta 1922 je z maršom na Rim si oblast (hatalom) v Italiji za sebe vzeu. Že prva pa so njegvi fašisti brezi srama delali, ka so škeli. Nazadnje smo pisali, kak so Narodni dom Slovincov v Trsti gorvužgali. V varaši, v sterom so vnaugi narodi pa kulture živali.

Trst skauzi čas
Ranč Julij Cezar oprvin Trst nut v zgodovino postavi. Kaulak leta 50 pred našim štenjaum časa ga za kolonijo vōzglasi, s tejm oprvin njegvo mēnje najdemo. Po starom so njemi Tergeste prajli. Tau mēnje aj bi njemi že Kelti dali. Rejč na

polonje ftrgnimo: terg-este. Ta prva rejč terg nas na slovenski trg spominja. Iz toga vō tržinca pride, tau je tisto mesto, na sterom se pod milim nebom

lo pa odavalo. Kak vōgleda pa v tisti časaj eške od nikšnoga velkoga Trsta ne moremo gučati. Kuman pod rimskimi cesari je cvesti začno. Kak bi prajli, velki faktor je grato. Brejg više staroga gledališča mēnje svetoga Justa nosi. S tejm smo že do tistoga prvoga krščanstva prišli, stero je v krajino prišlo. Sveti Justinijan ali tō Justus, bole kračiše sveti Just se je kaulak leta 100 v Palestini naraudo. Prva je pogan biu pa se je v krščansko vōrvanje spreobrnno. Njega za prvoga majo, ka je svetoj meši

lo pa odavalo. Kak vōgleda pa v tisti časaj eške od nikšnoga velkoga Trsta ne moremo gučati. Kuman pod rimskimi cesari je cvesti začno. Kak bi prajli, velki faktor je grato. Brejg više staroga gledališča mēnje svetoga Justa nosi. S tejm smo že do tistoga prvoga krščanstva prišli, stero je v krajino prišlo. Sveti Justinijan ali tō Justus, bole kračiše sveti Just se je kaulak leta 100 v Palestini naraudo. Prva je pogan biu pa se je v krščansko vōrvanje spreobrnno. Njega za prvoga majo, ka je svetoj meši

mēnje nosi, je prva krščanska bazilika bila zozidana. S tejm brejg svetoga Justa že v tisti čas nut damo, gda se na njem neka takšnoga začne goditi, iz steroga se varaš narodi. Kak smo prajli, tisti stari Tergeste skrak maurdja se pomalek gor na brejg začne seliti. Tau je čas, gda Rimski imperij že pomalek slobaud gemle. Lŕstva se na velke po Evropi es pa ta seliti začnejo, bojne se za krajine bijejo. Kaulak brejga svetoga Justa se velke pa šörke stene zidajo. Lidge se škejo obraniti, aj stoj njim v varaš nut ne vdari.

Od toga smo že pisali, gda smo od Kopra pripovejdali. Po leti 1200 je Koper najbolje prejgen skrak gnešnjoga slovenskoga Primorja grato. S tejm je Trst svoj indašnji primat zgŕbo. Eške prva pa se neka drugo zgodilo. Evropo so na velke stari poganski Slavi naselili. Tak so po leti 580 tō doj do maurdja prišli. Nejsu nut v varaše mogli priti pa tak v Trst tō nej. Kaulak po krajini so si svoje vesnice napravili, v nji ostanoli. Vcejlak skrak Trsta ves Dolina stodji. Njeno mēnje nam vse povej. Vcejlak skrak eške ves Boljunec najdemo. Domanji lidge svojoj vesi v njivoj rejči Bolunc pravijo. Tō tau mēnje nam od tisti stari časaj, prvi Slavov v krajini pripovejda. V drugom tali rejči -unec srečamo. Tak so indasvejta vretini prajli. Leko, ka so »bolji« ali baukši unec, vretino najšli. Če

Tak je Trst velki Janez Vajkard Valvazor kaulak leta 1630 vido. V tom časi ga že Habsburška monarhija pod sebe dobila. Najviše na brgej svetoga Justa so grad napravili, v sterom so kapetani skrb za njega meli. Trst je stau pa stau lejt skur gnaki ostanu, prva ga je Valvazor namalo. Če malo ovak povejmo, Trst je več nej tak naprej valaun biu, nej se je dosta vōminiu.

Trsta nut v maurdje priteče. Gvŕšno, ka brezi te reke lidge nej bi na tom mesti ostanoli. Indasvejta so glavaške više Doline grad dali gorpostaviti, Muhov grad so njemi mēnje dali. Zagnauk se eške ne vej, sto je biu, ka prve zidine je dau

s časom pa se je tau vōminilo. Od toga nam tali ali becerki toga varaša pripovejajo: Korošci, Žavlje, Beloglav pa eške bi se kakšo mēnje najšlo. Gnes so se Milje že s Trstom »fkŕper zgrabile«, granice zmejs med enim pa drugim skur več nej

Glinščica slovenske vesi Dolina pa Boljunec napaja. Na tom mesti, kak se slap naredi, ranč iz Slovenije v Italijo priteče. Tevi dve vesi ste eni od vnaugi, stere so na talanskom kraji granice ostanole.

Po toj dugoj dolini Dolnje Glinščice ena skrak druge vesi Dolina pa Boljunec živeta. Za Muhovim gradom, steri je više doline stau, samo eške kŕp kamenja je ostanolo.

zozidati. Gvŕšno pa je skrb za lidi emo pa ka stoj doj po dolini ne bi nut v Trst vdaro. Kaulak te doline v sterov vesnici Dolina pa Boljunec stodjita eške vnauge druge stodjijo, stero nam od stari časov pripovejajo pa tō od toga, ka naši stari so njim mēnje dali: Log, Zabrežec, Kroglje, Brce, vesi Brdo pa Preserje pa več ne živeta. Kak bi prajli, skauzi čas sta preminauli.

videti. Takše se vseposedi leko vidi, ka vekši varaš vesnico ali menjši varaš »dojpopogej«. Po vsejm tejm so fašisti svoje prste vtegavali. Aj se več slovenski ne guči, aj vsi po redej Talani gratajo. Vsikša vejs od toga svoje pripovejsti ma, spomin na svoje junake eške itak varvle. Za knjige pa knjige takšnoga se najde.

Miki Roš

»NAM NA VEKOMA V TRNO LEJPOM SPOMINI OSTANE« (1.)

Pogučavala sem se z njejstrnimi ženstjiami, stere so trno dobro poznale svojo na veliko poštöjvano lerenco Marijo Rituper iz Murske Sobote, s sterov so skur dvajsti lejt vtjüper delale za porabstje naute, aj vsebole poznane pa éjrašnje baujo. *Med njimi je Aranka Šwarcz vodja pa motor ljudski pevk v Varaši:* »Ména je tau spoj dobro spadnilo, ka je ona taša dobra ženska, ka tak lepau z nami guči. Nej bila djizdava, ona se je bola k nam držala, smo se lepau razmeli, ona tō rada bila, ka smo vedli gunčati z njauv. Marija je nas tak lepau taoprajla, če smo kaj nej vedle, tisto nam vse lopau taprajla, mé smo go trno rade baugale. Sploy smo go rade mele, ranč tak njenoga moža Kalman bačina! Dja sem večkrat prajla tistoga ipa, gda nas je Marija začnila včiti, ka bi mi tašo gospau pa tašoga gospauda nej dobili tū nin nej. Ona se nikdar nej kurila, če kaj nej dobro bilau, samo telko prajla, »malo čakajte«, nas je vöpoprajla pa smo delale tadale. Mi smo sploy dobro gospau meli, ka nas je včila! Kak sta njeva s Kalmanom vred nas goraprijala! Radi smo go vidli, radi smo bili, če je prišla s Kalmanom vred, ka je Kalman tō taši dober človek. Pa tau tō se najbola Mariji leko zahvalimo, ka nas je tak dobro navčila popejvati, ka nam Slovenska zveza vse pozvanje spunila, nam vse pomauči dala k tomi, ka smo leko na veliko nota pokazale naše lejpe porabstje pesmi. Breznjé bi nikdar nej mogle spoznati telko dobri Slovencov, telko lejpi krajov tak doma kak zvöjn našoga rosaga. Gda smo pauleg starosti tak mogle njati popejvanje, smo ženstje gratale fejs žalostne, ka več ne pridemo vtjüper, Marija več ne pride s Kalmanom, več nikam nemo šli. Zdaj, zdaj smo pa ženstje tak

žalostne, gda več nejga Marije, ka z rečami nej mogauče taprajti. Od tauga ranč ne morem gunčati, tau mi sploy žalostno djé. Dja sam z njimi privatno tō fejst dobra bila. Samo sam djaukala pa djaukala, tau nej istina, ka nas je Marija tū njala.«

Tetica Majči Lang v Slovenskoj vesi, ena trno pridna

Ljudske pevke ZSM Števanovci

pevka pri varašnji ljudski pevkaj, nam etak pripovedda tadale: »Mi smo trnok radi bili, gda nas je Marija prejkvzela. Ona je nas té zatok redno vtjüper pobrala, je s srca rada delala z nami, sir je dobro volo mejla, pa je nas tō vsikdar v dobro volo sprajla. Dosta ležej smo se leko včili popejvati, kak gda smo mi sami bili, ka té vsikši čeden bijo, gda nas pa ona začnila včiti, té smo samo njau mogli poslušati. Ka nej dobro bilau je sir vöpoprajla, tau je za nas sploy dobro bilau. Tašo tō bilau, gda smo kaj nej dobro začnili na odri, ka nas je dola stavila pa smo znauvič začnili. Tau je pri drügi skupinaj tō tak bilau, tau se má zgoditi, vejm, ka sam dja v dosti skupinaj popejvala Varaši tō. Če je ona navzauča bila, dej smo mi na odri bili, té smo mi dosta bole batrivne, bole gvüšne bilé. Ona je tak bila kak če bi nam mati bila. Vsikšoma je vejdlja poštenjé dati, z vsikšim je vejdlja lepau gunčati. Če kašna falinga bila pri nas, tisto tō ona tanaredla.

Z nami se nikdar nej kurila, nikdar nikoga nej zbančüvala. Na probe smo sir z biciklini ojdle. Zdaj si zbrodi, kak se ona sir smedjala, gda smo prišle, ka največkrat je snejg išo ali je dež išo. Gnauk je namé tak dež zaojdo, ka z méne voda tekla, pa se Marija tak smedjala, prej »se Mariška pocükala«. V zimskom

cajti, če smo nota leko z biciklini šlé, domau smo mogle pejšti titi, ka té že snejg išo. Kašikoli cajt je bijo, smo sir šlé z veseldjom na probe, ka

Ljudske pevke ZSM Monošter

če ona tak daleč leko sé pride, té mi tō moramo titi. Večer njim tō nej vseedno po tisti brgaj domau titi. Mi smo Marijo s Kalmanom vred trnok rade mele, dosta dobroga pa lejpoga sta včinita za nas, ka nam na vekoma v trno lejpom spomini ostane.« *Magda Bartakovič je 25 lejt bila vodja števanovstji ljudski pevk, stere je vtjüper*

sprajla pa včejla popejvati porabstje pesmi, najbolje domanje, števanovstje:»

Dja sem pred Marijov sedem lejt včejla ženstje domanje števanovstje naute popejvati, samo gda so prosile, aj dvoglasno popejvamo, za téjsto sam se že nej vzela, ka sam dja nej bėjla vönavčena prcerkorca/učiteljica za popejvanje, dja sam samo furt rada popejvala pa popejvam do gnesden. Zatau sam prosila pomauč od Slovenstje zveze, stera nam je včasik staučila na pomauč. No, tak smo dobéjle Marijo Rituper iz Murstje Sobote za prcerkorco, s sterov smo skur dvajsti lejt leko vtjüper delale pa dosta lejpoga vtjüper zadobéjle. Tau nam trno lejpom minuta furt z dobro volauv pa z veseldjom préjšla vsakšo srejdjo na vaje s svojim možaum, šoferom Kalman bačinom. Ženstje so rade bilé, ka so oni po domanjom gončali z nami. Tak fajm so vcuj k nam staučili, ka smo

včasik najšli tisto rejč, kak smo se leko lepau razmeli med seov. Marija je pripravljena bila vsakšo srejdjo pa tau, nej samo strokovno, litji človeško tū. Kak lepau so oni z nami gončali! Pa ka se ženstjam tū fejs vidlo, Kalman bači je nam vsikdar nika prineso, ali cuker ali čokolado, sledkar nam je pa eštja sam speko pecivo tū, Tau si zbro-

di, eden moštji! Tak prausno sta se držala obadva, kak bi našiva najbližnja sauseda bila, ali dobra žlata. Gda nas je začnila včiti Marija, smo se zgončali, stere so tiste naute, stere smo že znále v enom glasi. Gda smo vaje meli, največkrat je tak začnila, ka nam kaj pripovejdala, aj nam s tejm veseldje, dobro volo dá k popejvanji. Zatau smo se ležej pa raj včile, nej pa za mujs. Na nastope smo se tak pripravljale kak mlajši v šauli, včile smo se. Na začetki smo samo doma gorastaupile, tam je vice tū gončala za publiko, naši so go pa tak poslöjšali! Prej tá lejpa naša ženska, stera pride tak daleč z Murske Sobote včejt naše ženstje, kak je vesela pa kak se prausno drži. Sledkar smo že dosta-dosta nastopov meli, dva CD-ja, zgoščenki je tū dala naprajti, zakoj smo ji do gnes hvaléžni. Gda je Marija z nami bėjla na nastopi, smo nej méle tremo, smo bole batrivne bilé pa vesele. Brezi Marije bi mi nikdar nej prišle tak daleč pa v tašne lejpe kraje. Ona je dosta skupin včejla v Sloveniji, vnaugo nastopov mejla, tak so njau dobro poznali vseposedik. Največkrat smo bili v Sloveniji, bili smo na maurdji, na Vogrskom od Porabja do Budimpešte, biléj smo v Vojvodini pa... Tau nas tū navčejla, kak trbej vögle dati, gda mam nastop, kak aj se držejmo na odri. Nošo, gvant nam ona dala zašiti, za stero se je brigala Slovenska zveza, stera nas goradržala. Marija je trno dosta delala za slovensko kulturo, dosta skupin je včejla, mnaugo nastopov je mejla z njimi, kam go je njeni mauž Kalman bači skur furt sprvajo. Vsi tej lejpi spomini, pesmi navekoma naši ostanejo, vöjpajmo, ka de ji Marija v nebesi tū leko poslöjšala.«

Klara Fodor

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATEJA HLADNIK		TRAPA	TRŽAŠKI IGRALEC (RADO)	KOČNA	EVROPSKI VELETOK	NA ENEM OBMOČJU ŽIVČA VRSTA, ENDEM	MILANSKA OPERNA HIŠA	FRIZERSKI PROSTOR
ŠVICARSKA FILMSKA IGRALKA (URSULA)				6				
	ŠTEVILO ENOJNIH KEMUSKIH VEZI ATOMA	1					7	
	RAZVPITA AFERA BALZACOV KNJIŽEVNI STRICEK							4
POMOČ: ANDRESS ANGUS SALAMAN VALENCA	SKOPUŠNOST	CEVKA ZA UVAJANJE V TELESNO VOTLINO	GOŠČA, USEDLINA	NELA ERŽIŠNIK	MESTNI NASAD	VZDEVER GRAFIKA JUSTINA BOGASTVO GOZDOV		
					PRESTOL			
POPUST PRI CENI						INDUSKI POSATELJ RUSIŠKE VULKAN NA SICILIJ		
TEMNO RDEČA VINSKA SORTA		9				EDDIE IRVINE KITARIST YOUNG (AC/DC)	ENOCELICNA ŽIVAL, MENJALICA	NASILEN VLADAR
PEVEC PESTNER				KONICA SARAJEV, HOGOMET, MENEĐŽER (TVICA)		RADIOAK, ELEMENT (AI) IGRALKA ŠRAJ		
KOLOVORSKA PLOŠČAD					KRAJ PRI ZADRU GIGRAJOČ, HROPEČ GLAS		RIBJA KOŠČICA	MIGUEL INDIRAIN TRENJE
								8
AMERIŠKI PEVEC REDDING					ČLAN KRIMINALNE TOLPE GŠBALT KLAUNIG			2
STAREJŠI ČLAN DRUŠTVA						ŽALOST, MRKOST		
MAKUŠI TRAM					5	FREBIVALEC ISTRE		10

Končna rešitev:

1	2	3	2	4	5	6	2	7	2	8	9	2	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

V četrtek 21. decembra zrankoma v 6.50 si leko na televizijskem programu Duna TV poglednete na uvo oddajo Slovenski utrinkov. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič gnaki den zadvečerka v 13.25 na kanali Duna World.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: <https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

1				2	3			
			4	5			8	
			8		9			4
	8							1
6	1	4				7	3	8
7							6	
3			9		4			
	6			3	8			
			2	6				3

MATEMATIČNA UGANKA

$$\text{snowflake} + \text{hat} + \text{snowflake} = 28$$

$$\text{glove} + \text{snowflake} + \text{glove} = 24$$

$$\text{hat} + \text{hat} + \text{hat} = 24$$

$$\text{hat} + \text{snowflake} + \text{glove} = ?$$

Predmeti, ki pričajo o naši preteklosti

V Društvu zbirateljev Pomurja Lindva so člani zbiralci starin iz Prekmurja in Prlekije, nekaj pa jih je tudi iz sosednjih pokrajin Hrvaške in Madžarske. Društvo so ustanovili ljubitelji starih predmetov, ki so se družili na različnih mednarodnih srečanjih zbirateljev drugod po Sloveniji in v sosednjih državah. Kmalu po

V Lendavi vsako leto večkrat organizirajo srečanja zbirateljev.

ustanovitvi društva so tudi sami organizirali mednarodno srečanje v lendavski gledališki in koncertni dvorani, od takrat pa vsako leto organizirajo dve ali tri, ob tem pa pripravijo še tematsko razstavo. Na teh srečanjih sodelujejo zbiratelji z drugih območij Slovenije ter iz sosednjih držav.

Sedež društva je v Lendavi, predseduje pa mu Franc Koren, ki je povedal, da zbirajo znamke, star denar, antikvitete, stare predmete iz lesa in gline, razglednice in podobno. V njihovih zbirkah so predmeti iz prve polovice prejšnjega stoletja, pa tudi starejši, ki pričajo, kako so ljudje živeli nekoč v naši in sosednjih pokrajinah. Ob razstavah predmetov iz njihovih zbirk organi-

zirajo še predavanja in izobraževanja. Izdali so tudi več knjig o različnih temah iz zgodovine, povezanih s predmeti iz njihovih zbirk. Na tem področju je treba biti poznavalec, saj je precej ponaredkov.

Veseli jih, da se vse več ljudi zaveda vrednosti teh zgodovinskih predmetov, dodaja Koren. Mnoge so pobrali z zaprašenih podstrešij in iz kleti, žal pa so jih ljudje v preteklosti ob selitvi v nove hiše zmetali stran. Zbirateljstvo v Pomurju je bilo v preteklosti v primerjavi z drugimi državami slabo razvito, zato so lastniki veliko starih

Člani imajo bogate in raznolike zbirke starih predmetov.

predmetov precejšnje vrednosti poceni prodalo v tujino, največ v Avstrijo. Pri svojih aktivnostih sodelujejo tudi z Galerijo - Muzejem Lendava ter drugimi muzeji pri organizaciji razstav in drugih dogodkov. Povezani pa so tudi s sorodnimi društvi z drugih območij Slovenije in tujine. Tako so postali pomembno središče mednarodnih stikov zbirateljev iz štirih sosednjih držav.

Besedilo in foto
Jože Gabor

Pod Srebrnim brejgom ...

... je nauvi rekord biu gorpostavljeni. Depa, tau nej kakši takši rekord, ka bi ga stoj v športi gorpostavo. Té rekord nam žalostno pripovejst pripovejda, ka smo s svejtom kaulak nas, z našo matero Zemlo naprajli. Depa, prva rekord poglednemo, v zadnji 40 lejt nut moramo pokukati. V tom časi so katastrofe, stere je segrejanje atmosfere naprajlo, za 650 milijard evronov kvara v EU-ni prinesle. Analize so naprej prinesle, ka v tejm je ranč Slovenija na prvo mesto prišla. 3452 evrona je ta numera, stera je té rekord »gorpostavila«. Gda cejli kvar se zmejs med lidi raztala, telko na človeka pride. Ne gučijmo od cejlga kvara v EU-ni, od tistoga, ka se je pod Srebrnim brejgom naredo. So ga povaudni, süjšava naredle, zmejs se je zemla trausila pa doj plazila,

Orada leko več kak pau mejtera duga zraste pa ta do 10 kil žmeče dobi. Lidge zveškoga na talejr takše od 20 do 30 dek žmetne dobjijo, stere se pauvajo. Dosta je iz takši farm vövujde, venej se na velke plodijo.

divdje maurdje pa eške drugo se je godilo. S tejm je Slovenija daleč na prvom mesti. Kak so novinari napisali, drugomi Luxemburgi 750 evronov po človeki trbej, ka té rekord zgrabi. Pri tom kvari je nej kcu- jdano tau, ka se je avgusta v Sloveniji godilo. S tejm rekord eške više gor skauči. Ekstremno vrejme tadale svoje dela, človeki rogle kaže. Pogledni, ka si naredo!

Gvüšno ka za najbole zapleteni sistem maurdje vala. Gda se maurd- je do kraja dojsvadi, žmetno de Zemla gnaka ostanola. Nauvi alarm je slovensko maurdje gorvužgalo. Zaprav, maurdje je od vsej lidi na svejti. Vö je prišlo, ka ribe v njem so vcejlak naure gratale. Kakšniva dva mejseca nazaj smo že od rib pisali, ka so iz toploga maurdja v Ja- dransko prišle. Ribe, stere v njem spoj nej bi smeje živeti. Na nauvo so maurdje pri dneje merili, temper- ature so zmerili. Tam nin na 25 mejterov bi kaulak 20 stopinj Cel- zija moglo biti. Tau leto so prej 24 stopinje vözmerili. Znauva alarmi na velke se vužigajo. Toga pa ribe ne čüjejo. Ena od nji je trno vese- la, ka takše se godi. Orada je riba, steri že dugo telko nej v maurdji bilau, kak v zadnji časaj se leko sreča, vözgrabi.

Dagnje ali klapavice tau leto iz slovenskoga maurdja lidam nikšnoga slüža nedo prinesle, orade so si z njimi črvau napunile. Investicije za njivo pauvanje pa so nej ranč male. Pa državi eške koncesije plačati trbej.

Zvün tej orad eške druge so se v tau »ovakše« maurdje naselile. Stoj si leko brodi, ka tau bi dobro moglo biti. Vej pa orade pri lidaj za trno popularne v künji vala- jo. Pa je nej tak. Druge ribe vö iz ekosistema ženejo, na velke školke gejo, stere lidge pauvajo. Po zadnji informacijaj so orade do kraja cejli

pauv školka za tau leto vničile. Slovenija je brezi domanji ostanola. Naš Srebrni brejg od toga nika ne vej, ka se v maurdji godi. Bole aj tau do njega ne pride, trno graubo bi se vedo dojsvaditi.

Miki Roš

Inga Lindström

OBALNI VETER

Ženske, ki gradijo kariero v velemestih, imajo v podeželskem okolju težave z zadušljivo osamljenostjo in površnimi človeški- mi odnosi. Presenečene ugotavljajo, da imajo topla dobrodoš- lica, skupna doživetja in občutek, da nekam pripadaš, zdravi- vilni učinek – prav tako kot pomirjujoča bližina gora, jezer in gozdov.

Ljubezen se pojavlja v tišini kot darilo, a jo je zaradi sence pre- teklosti in izzivov sedanjosti težje sprejeti. Pot do izpolnitve je težka, prehodijo jo lahko le tisti, ki se ne bojijo sprememb in na njo stopajo z vero v prihodnost.

Knjiga je na voljo za izposajo

Margit Mayer, Agota Horvath

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TOPnet d.o.o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobotica; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB